

## Efektívnosť manažmentu v chránenom území

Po hodnotení efektívnosti manažmentu chránených území metodikou *WWF Rapid Assessment and Prioritisation Methodology*, ktorá sa r. 2004 aplikovala aj v národných parkoch na Slovensku, vyvinula Svetová banka (*The World Bank*) a WWF ďalší jednoduchý hodnotiaci nástroj *Management Effectiveness Tracking Tool*. Z hodnotenia vyplynulo, že veľa chránených území nedosahuje ciele, pre ktoré boli vyhlásené. Ukazuje sa potreba zvýšiť efektívnosť ich manažmentu, čomu pomáha mnoho nástrojov, ktoré boli v poslednom období vyvinuté. Vzhľadom na širokú škálu situácií sú potrebné rozličné metódy hodnotenia. Svetová komisia chránených území (*World Commission on Protected Areas*) preto vyvinula návod na hodnotenie, ktorého cieľom je po-

skytnúť všeobecné rady na vývoj hodnotiaceho systému a odporučiť štandardy na hodnotenie a posúdenie manažmentu. Návod vychádza z predstavy dobrého manažmentu chráneného územia, čo predstavuje proces, ktorý má 6 fáz. Prvou fázou je pochopenie kontextu existujúcich hodnôt a hrozieb, pokračuje vývojom cez plánovanie, rozdelenie zdrojov (vstupy), výsledky manažmentových opatrení (procesy), prípadnú tvorbu produktov a služieb (výstupy), ktoré končia ako vplyvy alebo výsledky.

Metodika *Tracking Tool* pozostáva z dvoch častí. Tabuľka s údajmi obsahuje kľúčové informácie o chránenom území, jeho charakteristiku a ciele manažmentu. Hodnotiaci formulár má 3 časti (30 otázok s jednoduchým hodnotiacim systémom

od 0 do 3, poznámky pre kvalitatívne hodnotenie a návrh ďalších krokov na identifikáciu dlhodobého manažmentu). Metodika rozoberá aj cieľ a obmedzenia a obsahuje tiež poznámky k použitiu. Stanovuje minimálne požiadavky na manažment chráneného územia, napríklad zákonné vyhlásenie chráneného územia, označenie a definovanie jeho hraníc, stanovenie manažmentových cieľov, manažmentového plánu, rozpočtu a monitoringu. Z analýzy chránených území r. 2004 vyplynulo, že veľa z nich nespĺňa ani tieto minimálne požiadavky. Preto sa pokladá za potrebné v prvom rade zlepšiť vzťahy s miestnym obyvateľstvom a zvýšiť ich účasť na procese manažmentu. Dôležitá je aj redukcia hrozieb, ktoré pre chránené územia predstavuje nelegálne využívanie prírodných zdrojov.

Ing. Juraj Švajda

[http://www.panda.org/about\\_wwf/what\\_we\\_do/forests/our\\_solutions/protection/tools/tracking\\_tool.cfm](http://www.panda.org/about_wwf/what_we_do/forests/our_solutions/protection/tools/tracking_tool.cfm)

Tab. 1. Návod na hodnotenie

Hodnotené prvky	Vysvetlenie	Kritériá	Cieľ hodnotenia
Kontext	Kde sa nachádzame? hodnotenie významu, hrozieb a environmentálnej politiky	<ul style="list-style-type: none"> <li>významnosť</li> <li>hrozby</li> <li>zraniteľnosť</li> <li>národný kontext</li> <li>partneri</li> </ul>	postavenie
Plánovanie	Kde chceme byť? hodnotenie dizajnu a plánovania chráneného územia	<ul style="list-style-type: none"> <li>legislatíva a politika chráneného územia</li> <li>systém dizajnu chráneného územia</li> <li>dizajn rezervácie</li> <li>plánovanie manažmentu</li> </ul>	vhodnosť
Vstupy	Čo potrebujeme? hodnotenie zdrojov potrebných na realizáciu manažmentu	<ul style="list-style-type: none"> <li>zdroje pre agendu</li> <li>zdroje pre stanovište</li> </ul>	zdroje
Procesy	Ako tam máme ísť? hodnotenie cesty, ktorou sa má manažment uberať	<ul style="list-style-type: none"> <li>vhodnosť manažmentových procesov</li> </ul>	efektívnosť a vhodnosť
Výstupy	Aké budú výsledky? hodnotenie implementácie manažmentových programov a opatrení; dodávka produktov a služieb	<ul style="list-style-type: none"> <li>výsledky manažmentových opatrení</li> <li>služby a produkty</li> </ul>	efektívnosť
Výsledky	Čo sme dosiahli? hodnotenie výsledkov a miery dosiahnutia cieľov	<ul style="list-style-type: none"> <li>vplyvy: efekty manažmentu vo vzťahu k cieľom</li> </ul>	efektívnosť a vhodnosť